

Oslo, 03.05.2012

Utenriksdepartementet
NOU2012-2@mfa.no

Høringsuttalelse til NOU 2012:2 Utenfor og innenfor (Europautredningen)

Oslo Nei til EU har lenge vært kritisk til EØS-avtalens negative inngripen i norsk politikk og samfunnsliv. Vi tydeliggjorde vårt standpunkt i 2008 med heftet "Ut av EØS!". Vi hadde på det tidspunkt opprettet et eget EØS-utvalg.

Vi mente at debatten om EØS måtte ha en solid forankring i det politiske miljøet om den skulle få noen innvirkning på norsk samfunnsliv. Oslo Nei til EU støttet derfor fullt ut kravet om en formell politisk utredning om spørsmålet.

Oslo Nei til EU mener at det er en mangel at Europa-utredningen ikke fikk i mandat å vurdere alternativer til EØS. Det er likevel grunn til å påpeke at en slik utvidelse av mandatet ville vært svært problematisk. Selve arbeidsmengden ville blitt utilbørlig stor, sett i lys av de foreliggende 911 sider. Verre er sannsynligheten for at utvalget ville "låst seg" i vurderingen av alternativer, gitt utvalgets sammensetning og de sterke politiske uenighetene som rår i saken.

Dette mener vi å ha fått belegg for i utvalgets fordekte antydninger om alternativer. Disse forslagene går på tvers av velgernes klare oppfatninger, uttrykt gjennom to folkeavstemninger. I en situasjon der norsk EU-medlemskap framstår som et ikke-alternativ på grunn av folkemeningen, blir debatten haltende dersom den ikke også tar opp i seg at Norge har valgmuligheter, som vi vil kunne ivareta på en god måte uten de svakheter ved EØS som blant annet framgår av Europautredningen.

Vi vil derfor peke på "Alternativrapporten" fra prosjektet "Alternativer til dagens EØS-avtale" som gir et viktig og supplerende bidrag til samfunnsdebatten om EØS, og dermed også til regjeringens arbeid med å utarbeide en stortingsmelding.

Oslo Nei til EU mener det tegner seg et viktig bilde etter Europautredningens til dels alvorlige kritikk av EØS-avtalens demokratiske underskudd. Sammen med det faktum at det foreligger et rekordhøyt antall konfliktsaker mellom EU og Norge, samt Alternativrapportens dokumentasjon av at Norge har en rekke alternativer, viser dette at det norske samfunnet nå trenger en ny åpen, bred og demokratisk EU-debatt og en debatt om hvilket framtidig alternativ Norge vil være best tjent med i vårt samarbeid og vår handel med Den europeiske union. EØS-avtalen er ikke hogget i stein. Den har en oppsigelses-klausul, og mange har tatt til orde for en endring av avtalen – i ulike retninger. Denne debatten vil vi bidra til. Vi forventer en åpenhet til denne debatten fra både Regjeringa, Stortinget og de politiske partiene.

Oslo Nei til EU vil gi klart uttrykk for at vi støtter de synspunktene som kommer til uttrykk i Dag Seierstads og mindretallets dissenser i utredningen.

Side 1 av 4

Våre hovedsynspunkter er disse:

1. Oslo Nei til EU mener utredningens meget sterke påpekning av at EØS-avtalen representerer et demokratisk underskudd må få politiske konsekvenser i form av en revurdering av om det norske folkestyret virkelig er tjent med en så inngripende avtale som EØS. Vi vil i den forbindelse påpeke at verdien av folkestyret står så sentralt i vårt samfunn, at økonomiske hensyn klart bør underordnes denne overordnede verdien.
2. NOU-en påpeker helt riktig det enorme omfanget EØS-avtalen har fått i forhold til hva som ble sagt og lovet den gangen avtalen ble inngått. EØS-avtalens ensidige og dynamiske karakter har gjort at avtalen på mange måter utfordrer resultatet av de to folkeavstemmingene der flertallet av folket har sagt nei til EU-medlemskap, og dermed nei til den samfunnsform som EU representerer. Denne oppfatningen bekreftes i meningsmålinger der et klart flertall sier nei til EU-medlemskap og mener at EU har for mye makt i Norge.
3. NOU-en fra Europautredningen har alvorlige svakheter, gitt premisset om at utredningen skulle være forskningsbasert. Et sentralt premiss både fra Europa-utredningen og i samfunnsdebatten om EØS siden 1994, er at vi må ha avtalen for å sikre markedsadgangen for varene våre. Denne svært viktige påstanden belegges ikke med noe som kan kalles forskning, men uttrykkes som en form for overbevisning, altså et politisk standpunkt uten faglig belegg. Påstanden samsvarer heller ikke med utredningens egen hovedtekst. Utvalgets personlige synspunkter og preferanser er ikke av interesse. Det er svært interessant at det er på dette helt sentrale punkt i utredningen og EØS-debatten at vi har den tyngste dissensen – der det påpekes helt korrekt at det ikke finnes forskningsmessig belegg for påstanden, og der det vises til grundig dokumentasjon for at Norge kunne vært like godt tjent med en annen form for handelsavtale med EU.
4. Likeledes er det ikke troverdig når utvalgsflertallet hevder at vi kan takke EØS for den økonomiske oppgangen vi har hatt i Norge siden 1994. For det første er et interessant å merke seg at EU-tilhengerne i Norge tok alvorlig feil når de i EU-kampens hete spådde nærmest økonomisk undergang, rentesjokk, investeringstørke og tap av 100.000 arbeidsplasser dersom Norge ikke kom med i EU. Sjelden har noen tatt så feil. Nå risikerer man en gjentakelse av en mytepreget debatt – denne gang om EØS – dersom utvalgsflertallets syn får stå uimotsagt. Heldigvis er det også på dette punkt tatt en sterk dissens med en kritisk analyse av utvalgsflertallets påstander. Nei til EU støtter mindretallets syn om at det primært er trekk ved den norske økonomien og det norske samfunnet som kan forklare den unike norske økonomiske og velferdsmessige utviklingen siden 1994.
5. Utvalget står i fare for å produsere rene myter når det hevdes at Norge er 75 % medlem av EU. Vi har merket oss at utenriksministeren allerede ved overrekkelsen av rapporten så seg nødsaget til å korrigere denne feiloppfatningen, som for øvrig er blitt flittig spredd av utvalgslederen i ulike medier i samband med lanseringen av NOU-en. Utvalget har her konstruert en modell for å komme fram til slike tall, noe som ikke har noe med forskning å gjøre. Det mest grunnleggende faktum er at Norge har implementert 28 % av EUs direktiver og forordninger. Det å inngå bilaterale avtaler med EU kvalifiserer neppe for ”medlemskap” i EU. Påstanden om at Norge er mer integrert i EU enn enkelte medlemsland, står også fullstendig udokumentert, og er feilaktig. Norge står utenfor både felles landbrukspolitikk, fiskeripolitikk, ØMU (Euro), fører en sjølstendig utenriks- og forsvarspolitik og har også suveren nasjonal myndighet over en rekke

Side 2 av 4

områder som EU-land må forplikte seg på etter EUs traktater. Norge kan dessuten via reservasjonsretten i prinsippet si nei til all EU-lovgivning.

6. Oslo Nei til EU mener utredningen ganske systematisk undervurderer og underkommuniserer områder der Norge og EU har motstridende interesser, mens den overvurderer de positive effektene EØS-avtalen har hatt. I mange tilfeller ville de omtalte positive tiltakene blitt gjennomført eller utviklingstrekk ha funnet sted i Norge også uten en EØS-avtale. Til tider baserer man seg også på et ganske skjevt utvalg av undersøkelser og forskning, noe som kan være egnet til å forlede leseren. Vi viser flere eksempler på dette i den følgende gjennomgangen. Vi mener dette understreker spørsmålet om utvalget i tilstrekkelig grad har hatt et forskningsbasert fokus.

7. Utredningen har ignorert kritiske innspill i prosessen. Blant andre har Nei til EU levert flere innspill under utvalgets arbeid, slik det ble oppfordret til. Innspillene var særlig kommentarer til mangler og feil i utvalgets bestilte rapporter. Det er vanskelig å se spor av dette i utredningen. Tvert imot har NOU-en flere av de samme manglene som ble påvist tidligere i prosessen. Det gjelder for eksempel på områdene norsk identitet, Island og miljø – til dels også fisk.

8. Vi stiller oss sterkt kritiske til at utvalgsflertallet lanserer et forslag om en mer omfattende EØS-avtale, svært likt det EU selv har antydnet; dvs. en mer omfattende, integrert og helhetlig EØS-avtale. Utvalget bryter dermed med forutsetningene i mandatet om ikke å vurdere alternativer til EØS. Dersom utvalget virkelig seriøst skulle vurdere alternativer til dagens EØS-avtale, finnes det en rekke ulike modeller, noe Alternativrapporten helt korrekt påpeker. Det er vanskelig å forstå hvorfor utvalget lanserer denne modellen, annet enn som et uttrykk for et ønske om tilpasning til EU-systemet. Dette er ikke det eneste alternativet for Norge, og det tjener ikke en fri og åpen debatt om temaet at Europa-utredningen legger sin prestisje bak ett, ensidig forslag til endring av EØS.

9. Den ovenstående kritikken av NOU-en leder oss til den slutning at regjeringen ikke ensidig bør basere seg på Europautredningen når man nå skal utarbeide en stortingsmelding om vårt forhold til EU. Det er svært viktig at fakta og forskning som legges til grunn for en slik melding har troverdighet og tillit i alle leire. Vi har tidligere sett hvor djupe sår det kan skape i Norge dersom parter i debatten opplever ensidighet og forutinntatthet, og at det ikke er balanse i de framstillinger som gis fra styresmaktene. Nei til EU vil derfor sterkt anbefale at regjeringen sidestiller Alternativrapporten som grunnlag for den stortingsmelding som skal utarbeides.

10. Alternativrapporten har både en omfattende gjennomgang av EØS-avtalens historikk, med vekt på hva som ble sagt og lovet i Stortinget i 1992, og hvordan det faktisk gikk fra 1994 til i dag. Videre gir rapporten en omfattende beskrivelse av konsekvensene av EØS-avtalen for det norske samfunnet, og ikke minst beskriver rapporten en rekke ulike alternativer til dagens EØS-avtale, herunder både medlemskap, endring av EØS-avtalen og oppsigelse av avtalen. Den vil være et nyttig verktøy for en balansert framstilling av «denne viktigste avtalen Norge noen gang har inngått», som utenriksministeren har uttrykt det.

11. Norge er nå inne i en periode der konfliktsakene med EU nærmest står i kø. Hvilke saker dette er, framkommer lenger ut i uttalelsen. Vi har for første gang vedtatt å bruke vetoretten i EØS, i fagbevegelsen er det djup uro over en del av konsekvensene av EØS-avtalen. Avtalen fører til djup uenighet innad i partier og har ført til alvorlig uenighet og dissenser i regjering. Det

norske folk har i to meningsmålinger nylig gitt klart uttrykk for at de foretrekker en handelsavtale framfor EØS. EUs utvikling i retning stadig sterkere overnasjonal styring – og svekkelse av den nasjonale suvereniteten – vil i stadig sterkere grad utfordre også Norge via EØS-avtalen.

Spørsmålet om en alternativ avtale vil tvinge seg fram på grunn av folkelig uro og motstand. Med EU-medlemskapet borte fra dagsorden, vil andre måter å kompensere det enorme demokratiske underskuddet i EØS på bli stadig sterkere etterspurt.

Oslo Nei til EU vil derfor anbefale regjeringa å ta med en bred vurdering av mulige alternativer til EØS i den kommende stortingsmeldinga, og ser det som naturlig at "Alternativrapporten" fra prosjektet "Alternativer til dagens EØS-avtale" blir et viktig dokument i det videre arbeidet.

Det er den eneste måten å svare opp den voksende folkelige uroen og motstanden mot EØS på, inngi tillit og bevare legitimitet overfor brede grupper i vårt folk. Det hviler et særskilt ansvar på regjeringspartiene til å sikre nettopp dette.

Avslutningsvis vil vi knytte noen kommentarer til utredningens kapitel 16. Arbeidsliv:

EØS-avtalens innvirkning på norsk arbeidsliv har etter hvert utviklet seg til å bli et alvorlig konfliktområde. Da Norge sluttet seg til EØS i 1992, var det en klar forståelse av at arbeidslivets spilleregler og vilkår var et nasjonalt anliggende. At markedstilpasning og "fri flyt" stadig svekker arbeidstakernes hevdvunne rettigheter, har ført til en stadig mer EØS-skeptisk holdning, både ute på arbeidsplassene og i organisasjonene.

Når det gjelder Europautredningen, er utvalgets gjennomgang av rettsutviklingen i EØS-området for det meste god, men utviklingen som har funnet sted like etter at utredningen ble presentert viser at konklusjonene deres om bl.a. Lavaldommens virkning for norsk arbeidsrett ikke holder (jfr. EFTA-domstolens rådgivende uttalelse om allmenngjøring).

Vi har også fått en dom fra Høyesterett, som baserer seg på en EU-dom, og som vil føre til endringer i tariffavtalen for norske piloter. Det er første gang EU-lovgivning griper inn mot og overprøver norske tariffavtaler.

Vi mener dessuten at utvalget underkommuniserer EØS-avtalens betydelige utfordringer for norsk arbeidsliv og den norske modellen. Dette kommer ikke minst til uttrykk ved at Regjeringen har måttet vedta et omfattende tiltaksapparat for å forebygge ulempene og de uheldige virkningene for norsk arbeidslivslovgivning og arbeidstakerrettigheter ved å innføre EUs Vikarbyrådirektiv.

Vi mener det ikke er dokumentert at EØS-avtalen er en hovedårsak til den gode utviklingen i norsk arbeidsliv og norsk økonomi siden 1994. Det er vel så sannsynlig at utviklingen i Norge primært kan tilskrives særegne nasjonale forhold. Også på dette punkt vil vi presisere vår støtte til utvalgets mindretall.

For Oslo Nei til EU

Gerd Knutsen /s/
- fylkesleder -

Kjell Arnestad /s/
- fylkessekretær -

Side 4 av 4